

מדד השלום אפריל 2019

- מחצית מהציבור היהודי מעוניין שהליכווד יכלול את כחול-לבן בממשלה הבאה. אין הסכמה על הנושא המרכזי שהממשלה תידרש להתמודד איתו.
- עם זאת, השיקול הביטחוני-מדיני היה המרכזי בקרב אנשי הימין כאשר ניגשו לבחור, בעוד שעבור הימין המתון והציבור הערבי היה זה השיקול הכלכלי-חברתי. לעומת זאת, בקרב אנשי המרכז והשמאל, היה הרצון להחליף את נתניהו השיקול המוביל.
- כחמישית מהציבור היהודי הצביע משיקולים אסטרטגיים למפלגה שלא היתה המועדפת עליו.
- הציבור היהודי חלוק כמעט שווה בשווה בין אלו הגורסים שבמידה והיועץ המשפטי יחליט להגיש כתב אישום נגד נתניהו עליו להמשיך בתפקידו כראש ממשלה, לבין אלו הסוברים שיהיה עליו להתפטר. רוב קטן בקרב הגורסים שעליו להישאר בתפקידו, תומכים באי-העמדתו לדין כל עוד הוא מכהן.
- בדומה לחודש שעבר, הציבור היהודי אינו מרוצה מהמשך המצב הקיים בסכסוך עם הפלסטינים, מתקשה להצביע על פתרון מוסכם, ונוטה להאמין שהמצב הקיים יימשך. ישנה תמיכה מעט גדולה יותר בדעה שסיפוח השטחים בידי ישראל עשוי להתממש.
- כחמישית מהציבור היהודי וכשליש מהציבור הערבי טרם גיבשו דעה לגבי תוכנית טראמפ לפתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני. מבין בעלי הדעה בציבור היהודי, מעט יותר סוברים שהתוכנית תפגע באינטרסים החיוניים של ישראל.
- כמחצית מהציבור היהודי תומכים בפעולה צבאית למיטוט שלטון החמאס בעזה, לעומת שני-שלישים מהציבור הערבי התומכים בהסכם רגיעה ארוך-טווח עם החמאס. אחוז אפסי תומך בהמשך המצב הקיים.

פרופ' אפרים יער וד"ר נמרוד רוזלר

כצפוי, מדד השלום, שנערך לאחר הבחירות, התייחס בחלקו לנושאים הקשורים לבחירות האחרונות לכנסת. כמו-כן, בחנו את עמדות הציבור כלפי פתרונות אפשריים לסכסוך עם הרשות הפלסטינית והחמאס. לבסוף, שאלנו איזה השפעות תהיינה ל"עסקת המאה" עליה הכריז הנשיא טראמפ על האינטרסים של ישראל.

הבחירות לכנסת

שיקולים והעדפות במהלך הבחירות: התשובות לשאלה "מה הנושא שהשפיע במידה הרבה על הצבעתך בבחירות מראות כי בציבור היהודי קיים פיזור רב בין 4 הנושאים שהוצגו בפניהם, כאשר 32% ציינו את השיקול החברתי-כלכלי, 27% את השיקול הביטחוני-מדיני, 19% את הרצון להחליף את נתניהו, ו-15% את הרצון לשמור על שלטונו של נתניהו. הרצון להחליף את נתניהו היה השיקול המועדף עבור מצביעים מהמרכז הפוליטי (43%), ומהשמאל והשמאל המתון (35%). עבור מצביעי הימין השיקול הביטחוני-מדיני היה המועדף (44%), ועבור הימין-המתון (39%) ומצביעים מהמגזר הערבי (30%) היה זה השיקול החברתי-כלכלי.

כיוון שהבחירות האחרונות מלמדות שהיו אנשים שלא הצביעו למפלגות שהעדיפו, ביקשנו לברר כמה מהבוחרים נהגו כך ומה היו השיקולים שלהם. נתחיל בכך ששיעור האנשים שציינו כי הצביעו למפלגה שהייתה אצלם בעדיפות ראשונה עמד על 73% בקרב היהודים ו-54% בקרב הערבים. מבין יתר המשתתפים בציבור היהודי, 11% טענו כי לא הצביעו למפלגה המועדפת כיוון שהיה חשוב להם יותר להצביע לאחת משתי המפלגות הגדולות, 9% העריכו כי המפלגה אותה העדיפו לא תעבור את אחוז החסימה, ו-3% חששו שהמפלגה המועדפת על ידם תמליץ על מנהיג שאינם רוצים בו. כלומר, כחמישית (21%) מהציבור היהודי בחרו משיקולים "אסטרטגים", כאשר מגמה זו היתה דומה בקרב מצביעי מרכז (25%) וימין (22%), לעומת מצביעי ימין מתון (16%) ושמאל (5%) שם היא בלטה פחות. מעניין לציין שאחוז גבוה בקרב המשתתפים הערבים (כ-30%) לא השיבו על השאלות שנגעו לשיקולים והעדפות במהלך הבחירות, מה שעשוי להעיד על חששותיהן להביע דעה בענייני הצבעה.

הממשלה המועדפת: על רקע תוצאות הבחירות, שאלנו איזו ממשלה היית רוצה שתקום, והצגנו שלוש אפשרויות. בקרב הציבור היהודי, 34% העדיפו ממשלה בראשות הליכוד ללא כחול-לבן, 31% העדיפו ממשלת אחדות כחול-לבן והליכוד, ו-19% היו בעד ממשלה בראשות הליכוד יחד עם כחול-לבן. ממצאים אלה מצביעים על-כך שמחצית מהציבור היהודי מעדיפים שהליכוד יכלול בממשלתו את מפלגת כחול-לבן, כאשר ישנו רוב לשתי תשובות אלה בקרב מצביעי מרכז (58%) וימין מתון (54%), לעומת מצביעי שמאל בקרב העדפה זו פחותה (48%). בקרב מצביעי ימין ישנו רוב לממשלה ללא כחול לבן (60%), בעוד שמחצית מהציבור הערבי היה מעדיף ממשלה אחרת מזו שהצגנו באפשרויות התשובה.

מהו הנושא העיקרי שהממשלה שתקום צריכה להתרכז בו מבין הנושאים הבאים? התשובות מלמדות שמבין 6 הנושאים שהוצגו למרואיינים אין אף נושא הבולט בחשיבותו בקרב הציבור היהודי. כך, כ-17% ציינו את חיזוק צה"ל והביטחון של ישראל, שיעור זהה ציין את שיפור המצב הכלכלי, 15% בחרו בנושא סגירת הפערים החברתיים, 9% הצביעו על ניקוי השחיתות במערכת השלטון, ו-8% את הגברת האחדות בעם כנושא המרכזי. כ-30% השיבו שכל הנושאים חשובים באותה מידה. אחוזים דומים בקרב הציבור הערבי בחרו בנושאים של שיפור המצב הכלכלי (17%) וסגירת הפערים החברתיים-כלכליים, בעוד ש-18% ציינו את השגת הסכם שלום עם הפלסטינים כנושא העיקרי שהממשלה תצטרך לעסוק בו, וזאת לעומת 3% בלבד בקרב הציבור היהודי שציינו נושא זה.

עתידי של נתניהו וממשלתו הבאה לנוכח ההחלטות האפשריות של היועץ המשפטי: חזרנו על שאלה דומה לזו שבחנו בחודש שעבר: "בהנחה שיתקיימו שני המצבים הבאים: הראשון – לאחר הבחירות יצליח להרכיב קואליציה. השני – היועץ המשפטי לממשלה יחליט לאחר שימוע להגיש כתב אישום נגד נתניהו. איזה משני השיקולים הבאים – המשך כהונתו של נתניהו או התפטרותו של נתניהו – צריך לגבור?". התשובות מלמדות שהציבור היהודי חלוק כמעט שווה בשווה בין התומכים בהמשך כהונתו של נתניהו (44.7%) לבין התפטרותו (46.5%). היתר (9%) לא ענו. רוב מוחלט בקרב מצביעי השמאל (83%) והמרכז (81%) העדיפו שנתניהו יתפטר אם יוגש נגדו כתב אישום, בעוד שרוב קטן בקרב מצביעי הימין המתון (52%) ורוב גדול בקרב מצביעי הימין (75%) העדיפו שימשיך לכהן במצב זה. לעומת זאת, כשני שלישי (65%) מהציבור הערבי סברו שנתניהו יהיה צריך להתפטר במקרה כזה. בהמשך לכך, כמחצית מהתומכים בהמשך כהונתו של נתניהו מעדיפים שלא יועמד לדין כל עוד הוא מכהן, בדומה לרעיון "החוק הצרפתי". שעה ש-45% מעדיפים את העמדתו לדין אך לאפשר את המשך כהונתו כל עוד לא הוכחה אשמתו. התומכים בהתפטרותו במידה ויוגש נגדו כתב אישום התבקשו לבחור בין שלוש אפשרויות: מחצית (51%) מעדיפים שתקום ממשלה בראשות גנץ, ויתר המשיבים

נחלקו שווה בשווה בין התומכים בהקמת ממשלה בראשות הליכוד ללא נתניהו לאלו התומכים בבחירות חדשות (23% לכל אחת משתי האפשרויות).

הסכסוך עם הפלסטינים

פתרונות רצויים ואפשריים לסכסוך הישראלי-פלסטיני: בדומה לחודש שעבר, בחנו את עמדות הציבור ביחס לארבעה פתרונות אפשריים לסכסוך. הפתרון של הקמת מדינה פלסטינית עצמאית לצד ישראל נתמך ע"י 40% ונדחה ע"י 53% מהציבור היהודי לעומת תמיכה של 68% והתנגדות של 22% בקרב הציבור הערבי; הפתרון של הקמת מדינה דו-לאומית נתמך ע"י 10% ונדחה ע"י 83% מהיהודים, אך זכה לתמיכה של 59% לעומת 27% התנגדות בקרב הערבים; הפתרון של סיפוח השטחים נתמך ע"י 34% ונדחה ע"י 60% בציבור היהודי, לעומת 13% תמיכה לעומת 70% התנגדות בקרב הציבור הערבי. התמיכה להמשך המצב הקיים עמדה על 31% לעומת 59% התנגדות בקרב היהודים, ו-8% תמיכה לעומת 72% התנגדות בקרב הערבים. כלומר, אף אחד מארבעת הפתרונות לא זכה בתמיכה של הרוב בקרב הציבור היהודי, אך חשוב לציין ששיעור התמיכה בפתרון שתי המדינות הוא הגבוה ביותר ביניהם, בדומה לתוצאות מהחודש שעבר.

אשר לפתרונות שהציבור מאמין כי יש להם את הסיכוי הכי גבוה להתממש בעתיד הנראה לעין, 43% בציבור היהודי סברו שזהו המשך המצב הקיים, ואחריו, בסדר יורד, הקמת מדינה פלסטינית עצמאית לצד מדינת ישראל (22%), סיפוח השטחים עם זכויות מצומצמות לפלסטינים (20%), והקמת מדינה דו-לאומית (4%). מעניין לציין, שלמרות שלא חלה עלייה בהעדפה לרעיון של סיפוח השטחים לעומת החודש שעבר, ייתכן שאמירותיו של נתניהו בנושא וההכרה האמריקאית בסיפוח של רמת הגולן הביאו לעלייה קטנה של 5% בקרב היהודים, ועלייה חדה של 20% בקרב הערבים שסוברים שסיפוח השטחים עשוי להתממש בעתיד הנראה לעין. לסיכום, גם לגבי הערכת סיכוייהם של הפתרונות האפשריים אין אף פתרון שרוב הציבור מעריך שיש לו סיכוי להתממש. זאת ועוד, השוואה בין התשובות לשתי השאלות מראה שקיימים פערים ניכרים בין שיעורי התמיכה והתנגדות לפתרונות השונים לבין הערכת סיכויי ההתממשות שלהם, להוציא את הפתרון של מדינה דו-לאומית.

כיצד ישראל צריכה להתמודד עם המצב ברצועת עזה? חזרנו על השאלה שנבחנה במדד השלום לפני חודשיים לגבי דרכי התמודדות המועדפות עם המצב בעזה. בדומה לתשובות לפני חודשיים, 52% בקרב הציבור היהודי מעדיפים שישראל תפעיל אמצעים צבאיים שמטרתם מיטוט שלטון החמאס בעזה. 35% (לעומת 31% לפני חודשיים) מעדיפים שישראל תפעל להסכם ארוך טווח עם החמאס בעזה תמורת שיפור המצב הכלכלי, למשל הקמת נמל ימי, ו-3% בלבד (לעומת 7% לפני חודשיים) מצדדים בהמשך המצב הקיים, היינו, להמשיך להעביר את הכסף הקטארי לרצועה לצד תגובה צבאית לירי מהרצועה. כצפוי, רוב בקרב תומכי הימין (73%) והימין המתון (51%) מעדיפים את הפתרון של שימוש בכוח צבאי, לעומת רוב בקרב תומכי השמאל (66%) והמרכז (60%) שמעדיפים הסדרה. בקרב הציבור הערבי, ישנה העדפה ברורה להסכם ארוך טווח (66%), על פני שימור המצב הקיים (8%), ופעולה צבאית (6%), בעוד ש-20% לא ענו על שאלה זו.

השפעות אפשריות של "עסקת המאה" שהוצעה ע"י טראמפ על האינטרסים החיוניים של ישראל: בציבור היהודי אין אחדות דעים בשאלה זו, אם כי שיעור הסבורים ש"העסקה" תפגע באינטרסים החיוניים של

ישראל (32%) גבוה משיעור המעריכים שהיא תקדם את האינטרסים של ישראל (24%) ושל מי שסבור שהיא לא תשפיע על האינטרסים החיוניים של ישראל (22%). התשובה הנפוצה בקרב תומכי הימין (40%) והימין המתון (32%) היתה ש"העסקה" תפגע באינטרסים, בעוד שבקרב תומכי המרכז (31%) והשמאל (34%) התשובה השכיחה היתה שהיא תקדם את האינטרסים החיוניים של ישראל. לאור העובדה שפרטי העסקה עדיין לא פורסמו, אין זה מפתיע ששיעור גבוה יחסית בקרב הציבור היהודי (21%) והציבור הערבי (35%) לא ענה.

מדד המשא-ומתן:

מדגם כללי: 44.1 (עלייה של 1.4 נקודות לעומת החודש שעבר)

מדגם יהודים: 42.5 (עלייה של 0.2 נקודות לעומת החודש שעבר)

מדד המשא-ומתן מחושב באמצעות שקלול של שתי שאלות: מידת התמיכה במשא-ומתן עם הרשות הפלסטינית, ומידת האמונה שמשא-ומתן עם הרשות יוביל לשלום בשנים הקרובות.

מדד השלום נערך על-ידי תכנית אוונס לניהול סכסוכים וגישור באוניברסיטת תל אביב ומכון מדגם - ייעוץ ומחקר בראשות מנו גבע וד"ר מינה צמח. הסקר נערך בטלפון ובאינטרנט בתאריכים 14-15 באפריל 2019, בקרב 600 מרואיינים, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת (גילאי 18 ומעלה) בישראל. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם - $\pm 4.1\%$ ברמת בטחון של 95%. ניתוחים סטטיסטיים: גבי יסמין אלקלעי.

תרשים החודש: על רקע תוצאות הבחירות, איזו ממשלה היית רוצה שתקום?

